

KERSTNACHT EN KERSTMORGEN

door **ELISABETH**

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

KERSTNACHT EN KERSTMORGEN

DOOR

ELISABETH

VIERDE DRUK

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

.... en had zijn zacht wangetje gelegd tegen het koude
gelaat van zijn vader. blz. 20.

't Is de avond voor Kerstmis.

In vele woningen worden allerlei toebereidselen gemaakt tot de viering van het heerlijk feest van des Heilands geboorte; en in duizenden harten welt een danktoon op tot den Vader in de hemelen, Die alzoo lief de wereld had, dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft: opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.

't Is een bijzonder gure, stormachtige dag geweest en tegen den avond wordt het er niet beter op. De sneeuw ligt hoog op de velden en wegen in den omtrek van het dorp A. . . . Een ijskoude wind werpt den weinigen menschen, die zich nog buiten vertoonen, sneeuwvlokken en hagel in 't gezicht.

Een ouderwetsch dokterskoetsje, door een oud paard getrokken; rolt langzaam voort op den straatweg tusschen G. en A. De dokter is zoo juist van zijne laatste ziekenbezoeken

teruggekeerd; het is nu bijna zes uur. Hij verlangt er naar in zijne warme kamer te zitten en daar rustig te blijven — tenzij hij, wat wel meer gebeurt, nog laat werd uitgehaald. Thuis wachtte hem, behalve zijne oude huishoudster Geertje en Japik de knecht, niemand.

Dat was vroeger anders geweest: toen weergalmden de gangen en kamers van het oude doktershuis van vroolijke kinderstemmen en van welbekende voetstappen. Maar de kinderstemmen zijn reeds vele jaren verstomd en de voetstappen hoort hij niet meer: want die hem lief waren zijn heengegaan en het oude huis is stil en verlaten. Allen zijn heengegaan allen.

Vaak ligt er een droevige trek op het gelaat van den dokter, en zijne vriendelijke oogen kunnen zoo somber voor zich heen staren; zijn haar is vroegtijdig vergrijsd, zijne houding gebogen, maar zijn stap is nog even veerkrachtig als vroeger. Hij gevoelt zich moe en afgeleefd; niet door zijn vermoeienden werkkring, niet door het zien van de ellende en krankheid, zorgen en armoede, waarmede hij

dagelijks in aanraking komt, neen, er is nog een andere oorzaak waarom hij altijd maar wenscht, dat het Kerstfeest spoedig voorbij mag gaan.

Terwijl het koetsje voortrijdt over den sneeuwden weg, gaan de gedachten van den grijsaard onwillekeurig terug naar dien avond, nu tien jaren geleden, toen zijn zoon hem verliet om zijn eigen weg te volgen, en vrij te zijn!

Hij was opgestoot door slechte vrienden en opgezet tegen den vader, wiens eenige steun, wiens hoop en trots hij was, sedert des dokters vrouw en zijne beide andere kinderen hem waren voorgegaan naar het Land, waar geen nacht meer zal zijn.

Met gebalde vuist en van woeste drift fonkelende oogen, had de ontaarde zoon voor den vader gestaan, die den moed had gehad hem het geld voor verdere verkwistingen te weigeren en hem had gesmeekt een nieuw leven te beginnen. En toen den volgenden dag, dien Kerstmorgen tien jaar geleden, had de dokter zijn lessenaar opengebroken gevonden en daaruit een portefeuille met eene groote

geldswaarde vermist! De kamer van den zoon was leeg en geen spoor van hem te ontdekken.

Eenzame jaren waren daarop gevolgd, droevige, eenzame jaren, waarin de vader nooit had opgehouden voor den schuldigen zoon te bidden hoewel het hem somtijds zwaar viel. Zou God hem niet hooren? Het eene jaar na het andere ging voorbij en alles bleef hetzelfde. Al zijne nasporingen, ook door berichten en oproepingen in couranten, bleven vruchteloos. En zijne gebeden? Hij werd ouder en zwakker: zou hij moeten sterven zonder ooit te weten, of hij zijn kind voor Gods troon zou weerzien? Misschien was zijn zoon reeds gestorven; zou hij zich in zijn laatste uren gewend hebben tot Hem, Die den berouwvollen zondaar nimmer verstoot?

De sneeuwstorm wordt heviger en heviger. Het oude paard, door de sneeuw verblind, begint stapvoets te loopen; de koetsier tracht het arme dier door allerlei aanmoedigende uitroepen tot meerderen spoed aan te zetten. De oude man, daarbinnen, bemerkt er niets van. Hij heeft de handen gevouwen, en weer bidt hij, zooals reeds zoovele malen: „Heer

mijn God, geef mij zekerheid of leer mij te berusten in Uwen heiligen wil"

Het doktershuis ligt aan het eind van den straatweg, maar het is toch nog een groot kwartier van het dorp A. verwijderd. Het ligt daar mooi en vrij; vooral in den zomer, als de bloemen in den tuin voor het huis staan en de dichtgebladerde takken van den grooten kastanjeboom het halverwegen bedekken.

Het koetsje rijdt het altijd openstaande hek binnen, en nog voordat het stilsthoudt, wordt de voordeur geopend door de oude Geert, die haar meester ontvangt met een hartelijk: „Wel, wel, meneer dokter, wat een weertje! Ik ben blij, dat u er eindelijk weer bent; 't is echt guur vanavond!”

De goede ziel heeft alles zoo zorgvuldig voor hem klaar gezet: zijn warme pantoffels, zijn huisjasje, zijn leuningstoel. De tafel is reeds gedekt, de lamp aangestoken, en de kachel brandt heerlijk.

Geertje brengt zoo spoedig mogelijk het dampende eten op. Maar de dokter gebruikt er weinig van, en als Geertje komt om de tafel op te ruimen, ziet zij, dat haar meester

het hoofd leunt tegen den rug van den stoel en de oogen gesloten heeft.

Geertje is eene oud-gediende en Japik de knecht ook: hij begrijpt het dan ook best en knikt meewarig als zij, in de keuken gekomen, op droevigen toon zegt: „Onze arme meneer heeft het weer effectief kwaad vanavond. Arme man, 't is ook hard, zoo heelemaal niets meer van den jongenheer te hooren.”

Dit zeggende, begint zij het beslag te roeren voor de kerstkoeken, die zij jaar in, jaar uit bakt; maar die grootendeels verdwijnen in de magen van de kinderen van dokters patiënten.

Geertje had gelijk gehad; hij had het zwaar, die oude, eenzame man. Zijne gerimpelde handen bewogen zich zenuwachtig en zijne lippen beefden Dat uur! Daar viel zijn oog op zijn Bijbel, dien Geertje elken avond met de couranten en de pijp op de tafel neerlegde. Hij zocht zijn geliefkoosd hoofdstuk op: dat hoofdstuk, waaruit hij zoo menigmalen troost en moed, kracht en hoop had geput, sedert dien vreeselijken Kerstavond.

Eindelijk had hij het gevonden en halffluid

las hij weer die heerlijke woorden in Lucas 15: „Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan en ik zal tot hem zeggen: Vader! ik heb gezondigd tegen den hemel en voor u en ik ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden....

En opstaande ging hij naar zijn vader. En als hij nog ver van hem was, zag hem zijn vader en werd met innerlijke ontferming bewogen....”

„Vader in den hemel,” bad de grijsaard zacht: „als hij zóó tot U komt, zult Gij hem niet verstooten.... O, Heer, laat mij het weten, dat hij zoo tot U gekomen is, voordat Gij mij tot U roept.”

De ouderwetsche pendule op den schoorsteenmantel tikte regelmatig voort en liet toen acht welluidende slagen hooren.

Het was stil in huis, doodstil....

Daar werd plotseling aan de voordeur gescheld. Zeker nog iemand om den dokter te halen voor een zieke, die dringend zijne hulp noodig had. De grijsaard richtte zich half op en luisterde. Hij hoorde een ongewoon leven in de gang; een verbaasden kreet van zijne oude gediensstige en een klagend kinderstemmetje.

Daar kwam Geertje de kamer in — en vlak achter haar een kind, armoedig, maar netjes gekleed. „Dokter,” zei ze haastig, „hier is een klein jongetje, hij is verkleumd van de kou en doornat. Hij zegt dat zijn vader hem naar u toestuurt; hij wil niet weggaan.... O, meneer! hij lijkt zoo sprekend op onzen jongenheer Henry, toen hij zoo oud was als....”

Voordat de dokter kon antwoorden of van zijn stoel opstaan, was het kind op hem toegevoegen, en eer de oude man recht wist wat er met hem gebeurde, zat het knaapje op zijne knie, werden een paar zachte armpjes om zijn hals geslagen, en snikte een fijn kinderstemmetje aan zijn oor: „Grootvader, je bent mijn grootvader van het portret, zegt vader, en je zult me niet wegsturen!”

De oude man streek met de hand langs het voorhoofd; hij wist niet of hij waakte of droomde.

Hij zag het verbaasde gezicht van Geertje niet en hoorde niet het: „Wel heb ik van mijn leven!” van Japik, die uit de keuken gekomen was en niet wist wat hij er van denken moest. De grijsaard zag alleen dat blonde hoofdje,

dat zoo vertrouwelĳk tegen zĳn schouder leunde; hij voelde niets dan de zachte aanraking van die lieve teere handjes, die liefkoozend zĳn oud gezicht streelden en hij hoorde slechts den zucht van verlichting, waarmede het kind ten laatste weer begon: „Ik ken je wel, grootvader, uw portret heb ik dikwijls gezien en gekust, en dit....” hij wees op een groot schilderij, dat tegenover de deur hing, „dit is grootmoeder, die in den hemel is, net als mama. Vader komt ook hier bij ons, grootvader, — 't is waar, hij heeft mij dit voor u gegeven.” Het kind haalde uit zĳn versleten jasje een brief met een groot lak er op te voorschĳjn.

't Was of de grijsaard bij het zien van dat vreemdsoortige, maar hem zoo welbekende handschrift tot bezinning kwam.

„.... Is het mogelijk!” stamelde hij en staarde op het adres, „dat is Henry's schrift; niemand schreef zooals hij. O, mijn God!..., eindelijk, eindelijk!”

Het kind was van zĳne knie gegleden en scheen reeds geheel en al in de kamer thuis te zĳjn. „Wat is het hier mooi!” riep hij tel-

kens, terwijl hij van verrukking in de handjes klapte, „daar is het schilderij met de schepen en den vuurtoren, en het kastje met de hertekoppen, waarvan vader mij vertelde! Kwam vader maar! Hij zeide dat ik aanschellen moest . . . hij heeft gevraagd of u dien brief wilde lezen, grootvader.”

De dokter scheen hem niet te hooren. De bevende handen konden niet zoo gemakkelijk het lak verbreken, en toen het hem eindelijk gelukte en hij den brief ontvouwde, was het hem alsof de letters voor zijne oogen dansten. Zóó kon hij niet lezen, . . . eerst kalmer worden. „Heer, sta mij bij!” steunde hij.

„Roept u tot onzen lieven Heer?” vragde het kind verheugd. „Mama zeide, dat u ter wille van den Heer Jezus wel voor mij zoudt zorgen.”

De oude man was nu in zooverre zijne ontroering meester, dat hij den brief ontcijferen kon.

„Vader,” las hij, „o, vader, ik ben niet waard u dien heiligen naam te geven . . . God heeft mij zwaar gestraft voor alles wat ik u heb aangedaan. Ik was verblind; en toen

ik tot bezinning kwam, was het te laat

Gods hand heeft mij zwaar getroffen, maar Zijne oordeelen zijn rechtvaardig. Eerst had ik voorspoed in Amerika, ik verdiende veel geld; ik had eene lieve vrouw en een kind, mijn lieveling, mijn Willy, het evenbeeld zijner moeder. Later werd ik bedrogen en bestolen door degenen in wie ik vertrouwen stelde God heeft mij alles ontnomen, ook mijne vrouw — en ik heb niets over dan mijn jongen. Mijne vrouw, aan wie ik in de dagen van hare ziekte, toen mijn geweten mij niet langer met rust liet, mijne geschiedenis vertelde, zeide mij, dat God mij mijne zonden niet zou vergeven en mij niet zou kunnen zegenen, voordat ik uwe vergiffenis had, mijn vader. Zij kon niet sterven, voordat ik haar beloofd had tot u te gaan

Ik heb u nooit durven schrijven, hoe zij er mij ook om smeekte, en zij zelve was er toen te zwak voor. En toen zij stierf, mijne arme vrouw, had ik nog juist geld genoeg om hare begrafenis te betalen, mijne schuldeischers te voldoen, en met Willy plaats te nemen op het eerste het beste schip, dat naar Holland

vertrok. Ik wist dat het tegen Kerstmis in het vaderland zou aankomen!

Ik schrijf u dezen brief in het logement te G. — zoo dicht bij u — vader! Ik heb op bedekte wijze naar u gevraagd en weet dat u nog leeft in ons oude huis; de mogelijkheid, dat gij in die jaren van verdriet zoudt kunnen gestorven zijn, was mij nooit ingevalen, voordat ik wist dat gij leefdet!

Doch nu ik zoo vlak bij u ben, nu ontzinkt mij de moed om mij aan uwe voeten te werpen. Ik weet dat ik schuld bij schuld op mij laad, door de belofte aan mijne stervende vrouw gedaan, te breken Maar, ach, ik weet niet waarom gij mij weder als uw zoon zoudt aannemen. Ik heb niets waarop ik pleiten kan niets: een verloren leven en bergen van zonde en schuld! Maar om zijn moeders wille of, zooals zij stervende zeide, om Jezus' wil, ontferm u over onzen Willy, neem hem bij u, laat hij u tot troost en later tot steun zijn zooals ik dat had moeten wezen Als God mij hoorde ja, Hij hoort mij, dat heb ik gevoeld, toen ik wist, dat Hij u in het leven liet Ik smEEK Hem u beiden te

zegenen. Zoek mij nooit.... God zal mij genadig zijn, indien gij voor mij blijft bidden, zooals gij al deze jaren gebeden hebt voor:

Uwen HENRY.

Grootvader wórdt zoo bleek; hij laat den brief op den grond vallen, en ligt onbeweeglijk in zijn stoel.

Willy wordt bang. De deur is gesloten, want Geertje en Japik zijn met een flauw vermoeden van de waarheid, het kind betreffende, naar de keuken teruggegaan.

Willy dacht dat grootvader dood was en liep naar de gang. „O, help mij toch!” riep hij met zijn doordringend stemmetje, „grootvader is dood en vader komt maar niet!”

Geertje en Japik waren in een oogenblik bij den grijsaard, en het gelukte hun spoedig hem weder tot bewustzijn te brengen. „’t Is niets,” zeide hij.... „een voorbijgaande zwakheid. God zal ons beiden genadig zijn. Kind, kom eens hier; waar is je vader?”

„Weggegaan,” zeide het kind en wees met het vingertje naar de richting van het dorp. „Hij kuste me en hij huilde, geloof ik, en hij

zeide: „Ga maar vast, Willy!” Maar het duurt zoolang, voordat hij komt!”

„Hij schrijft dat hij niet terugkomt, Willy; willen wij hem gaan zoeken?”

„Ja,” zei Willy, „die arme vader, hij was zoo koud en altijd zoo bedroefd. Houdt hij niet van u, grootvader, dat hij niet komt? Maar och,” viel hij zichzelf in de rede, „hij houdt wel van u, want op het schip zeide hij aldoor: „waren we maar bij grootvader, — en uw portret”

„Kom, Willy,” zeide de oude man en nam het kind bij de hand. Hij zou er niet aan gedacht hebben om zijne jas aan te trekken, maar Geertje zorgde wel dat hij warm ingestopt de deur uitging. Zij deed Willy haar eigen omslagdoek om, en Japik kwam haastig aanloopen met een brandend lantaarntje, dat hij den dokter in de hand gaf.

„Geertje,” zeide de oude man bij de deur, en plechtige ernst klonk in zijn stem, „dek de tafel en breng het vleesch en het brood en de kerstkoeken; want mijn zoon was dood en is weder levend geworden, hij was verloren, maar God zal hem mij doen wedervinden.”

Zij sloegen den weg naar het dorp in, en de hand van het kind rustte vertrouwelijk in die van den grijsaard.

„Hij kan nog niet ver weg zijn,” zeide de grootvader hoopvol, en het knaapje, hoe vermoeid het ook was, liep vol moed naast hem voort.

Maar nergens was een spoor van den zwerfer te ontdekken. Willy riep op angstigen toon: „Vader! vader!” — doch het loeien van den storm en het kraken van de sneeuw waren de eenige geluiden, die zij hoorden.

Toch werd de oude man niet hopeloos! God had tot hiertoe geholpen en Hij zou verder helpen en hem de plaats wijzen, waar hij zijn zoon zou vinden.

„Grootvader,” zeide het kind eensklaps, „vader zal al thuis zijn. Hij zal niet zoo ver weggegaan zijn, want hij verlangde zoo naar u. Ik ben zoo koud en zoo moe en ik heb zoo'n honger. Grootvader, laten wij naar huis gaan.” Het kind sprak van zijns grootvaders huis als van zijn „huis”.

Een oogenblik bleef de grijsaard besluiteloos staan. Zou hij omkeeren?

„Zorg voor Willy!” dat was de wensch van zijn zoon. Hij zou het kind naar huis brengen en met Japik verdere nasporingen doen.

„Kom, Willy,” zeide de dokter; „wij zullen naar huis gaan.”

Willy zei later altijd, dat hij vader het eerst had gezien; en grootvader hield vol, dat het zijn scherpe, oude oogen waren geweest, die hem het eerst hadden ontdekt. De oude man had het wel gevoeld, dat hij dicht bij zijn huis zijn verloren zoon zou vinden.

Dáár, op de bank voor de dokterswoning, lag een donkere gedaante.

Willy was vooruitgevlogen en hij had zijn zacht wangetje gelegd tegen het koude gelaat van zijn vader.

„Vader,” riep hij, „vader! hier is Willy. Wij hebben naar je gezocht, grootvader en ik. Waarom ben je toch weggegaan?”

Maar Willy's stemmetje bracht den vader niet tot bewustzijn. Toen hij in ongelooflijk korten tijd door den dokter, Japik en den koetsier in huis was gedragen en in eene warme kamer op dat zachte bed was neergelegd,

opende hij nog niet de oogen. Warme kruiken werden in allerijl door de schreiende Geertje klaargemaakt, alle mogelijke dingen in het werk gesteld om hem te doen ontwaken . . . maar tevergeefs.

En toch was hij niet gestorven, maar uitgeput van honger en koude, van zelfkwelling en zielesmart! De oude vader verliet hem geen oogenblik. Hij zat naast het bed, hield de vermagerde hand van zijn zoon in de zijne, en staarde onafgebroken naar het bleeke, uitgeteerde gelaat, dat op de witte kussens rustte.

Tegenover den dokter zat Willy in een grooten stoel. Geertje had hem ruimschoots van eten en drinken voorzien; — maar het feestmaal was onaangeroerd gebleven.

Het hoofdje van het kind was voorovergebogen, zoodat de blonde krulletjes ver over zijn voorhoofdje vielen; de lange wimpers lagen op zijne met een fijn blosje gekleurde wangetjes, en zijne geregelde ademhaling duidde aan, dat hij rustig sliep. Hij had zoo gesmeekt in de kamer te mogen blijven, want wat zou vader wel zeggen, als hij Willy niet zag, wanneer hij wakker werd?

Zoo verliep het eene uur na het andere; en daarbuiten maakte de Kerstnacht plaats voor den Kerstmorgen. Opeens scheen er eenige beweging in den bewustelooze te komen; zijne oogleden trilden; hij loosde een diepen zucht — opende de oogen en keek verwilderd om zich heen.

Toen was het oogenblik gekomen, dat de grijze vader al die jaren biddend had verbeid. Hij boog zich over den moeden zwerver heen en kon niets zeggen dan: „Mijn zoon, mijn eigen zoon, wees welkom in uws vaders huis!” Die stem, die woorden, die tranen, die op zijn gezicht vielen, brachten den jongen man tot bezinning. Een flauwe blos van ontroering kleurde zijn bleeke wangen en in zijne doffe oogen kwam een straal van hoop.

„Vader,” fluisterde hij, „mijn vader, ik heb God gebeden bij uw huis te mogen sterven ik heb getracht heen te gaan, toen Willy maar ik kon niet. O vader! ik ben niet waard hier bij u te zijn en”

Maar de oude man legde de hand op zijn mond en zag den zoon aan met oogen, stralende van reine, heilige vreugde. „Niet waard,”

zeide hij langzaam „als er geen Kerstfeest was. Als we niet wisten dat de Zoon des menschen gekomen is om te zoeken en zalig te maken wat verloren was. Waart gij niet verloren, mijn arme zoon? en heeft Hij u niet wedergebracht in het huis van uw aardschen vader, in den nacht, waarin Hij het ons wederom herinneren wil, dat de armen van den Hemelschen Vader altijd voor ons geopend zijn: omdat Hij Zijn Hemel verliet en te Bethlehem werd geboren, om te zoeken en te redden, om te herstellen en te zegenen?”

„Vader,” zeide de zoon weder, „God is mij genadig geweest. Ik heb Hem dezen avond gezegd, dat, als ge mij zoudt zoeken, ik gelooven zou, dat Hij mij, onwaardige, vergeving zou schenken om Jezus Christus Zijns lieven Zoons wil. Maar het is haast te heerlijk om te gelooven! Als ik u zie en denk aan alles wat gebeurd is en dat ik nooit meer goed kan maken, dan”

De vader liet hem niet uitspreken. Hij stond op, blies de lamp uit, en opende de luiken. Een zonnestraal verlichtte de kamer en vergulde het blonde hoofdje van Willy, die nog steeds rustig sliep.

„Zie,” zeide de grijsaard op plechtigen toon, en hij wees van de met sneeuw bedekte takken der boomen, vroolijk schitterende in het licht der Kerstzon, op het slapende kind: „Zie, de storm is gestild en de nacht is voorbijgegaan. Onze trouwe Heer laat Zijn zon helder schijnen over onze aarde en geeft na strijd en moeite, vrede en rust. Zullen wij dan niet toelaten, dat het licht van Zijne liefde en genade schijne in onze harten om nimmermeer onder te gaan? Al het oude is voorbijgegaan, ziet, het is alles nieuw geworden.

Eere zij God in de hoogste hemelen, vrede op aarde, in de menschen, ook in ons, een welbehagen, Amen, ja Amen.”

